

Índex

1. Crèdits

2. Introducció

3. Recorregut de l'exposició

4. Horaris i tarifes de l'exposició

5. Textos sobre Eugeni Sierra d'Alfonso Susanna, Anna Omedes i Carles Puche i Carme Puche

1. CRÈDITS

**AGÈNCIA ESTATAL CONSELL SUPERIOR D'INVESTIGACIONS
CEINTÍFIQUES**

INSTITUT BOTÀNIC DE BARCELONA
(centre mixt CSIC- Ajuntament de Barcelona)

**INSTITUT DE CULTURA DE
L'AJUNTAMENT DE BARCELONA**

EXPOSICIÓ

Idea

Institut Botànic de Barcelona
(centre mixt CSIC- Ajuntament de Barcelona)

Producció

Museu de Ciències Naturals de Barcelona

Amb la col·laboració

Real Jardín Botánico de Madrid (CSIC)

Concepte i museografia

Estudipuche, S.L.

Comissariat

Carles Puche
Carme Puche

Coordinació

Carme Moré

Disseny expositiu i direcció de muntatge

Jordi Rabascall

Muntatge

David Cedrán
Estudipuche, S.L.

Prestadors

Carles Benedí. Professor de Botànica. Facultat de Farmàcia. Universitat de Barcelona

Núria Garcia Jacas. Investigadora científica. Institut Botànic de Barcelona

Teresa Garnatje. Científica titular. Institut Botànic de Barcelona

Adela González Sierra

Eugeni G. Sierra

Julià Molero. Professor de Botànica. Facultat de Farmàcia. Universitat de Barcelona.

Joan Vallès Xirau. Catedràtic de Botànica. Universitat de Barcelona

Àrea documental del Centre Excursionista de Catalunya

Biblioteca Tomás Navarro Tomás. Consell Superior d'Investigacions Científiques.

Fons Estudipuche S.L

Fototeca.cat – Grup Enciclopèdia Catalana

Fundació Carl Faust. Jardí Botànic Marimurtra

Herbari de la Universitat de Barcelona. Centre de Biodiversitat Vegetal. Universitat de Barcelona

Institut Botànic de Barcelona (centre mixt CSIC - Ajuntament de Barcelona)

Real Jardín Botánico de Madrid (CSIC)

Agraïments

A totes les persones i institucions que han col·laborat a fer possible aquesta exposició i molt especialment a la família d'Eugeni Sierra: Adela González Sierra, Eugeni G. Sierra, Emili Sierra i Ruby Leiva

2-INTRODUCCIÓ

L'objectiu de l'exposició és apropar i divulgar la persona, la professió i l'obra d'Eugeni Sierra (1919-1999), científic i il·lustrador català que va fer de l'art i la botànica una manera de viure. La mostra és un apassionant recorregut biogràfic i pictòric que s'inicia a la Barcelona dels anys 30 i ens portarà a Guinea Equatorial, a una llarga estada a Xile o als Estats Units per retornar, finalment, a la seva ciutat als anys setanta i al jardí botànic on havia iniciat les passes professionals.

Per poc que algú s'hagi apropiat al món de la botànica, tard o d'hora haurà ensopegat amb una il·lustració d'Eugeni Sierra. Va créixer sota el mestratge del gran botànic Pius Font i Quer i va participar en obres importants d' eminents científics catalans i de tot el món. La producció de Sierra és extensíssima i tota ella de gran qualitat, però l'obra de maduresa que li va suposar major projecció internacional va ser *Flora Iberica*.

Aquesta exposició és una oportunitat única per veure reunides una selecció de més de 60 originals de diversos fons com el de l' Institut Botànic de Barcelona, el Real Jardín Botánico de Madrid o el dels seus néts Adela i Eugeni González Sierra. A més hi podem trobar 49 publicacions des dels anys trenta fins a l'actualitat i 24 objectes i documents originals. Tanca la mostra una selecció de 15 obres inèdites que pertanyen al fons de l' Institut Botànic de Barcelona i l'audiovisual *Botànica íntima* on el seu fill i set científics ens expliquen com era i com treballava aquest botànic i científic de prestigi internacional.

Per a qui vulgui profunditzar més en l'univers d'Eugeni Sierra l'exposició no acaba aquí. S'ha editat un catàleg que consta d'un recull biogràfic, una cronologia i una anàlisi pictòrica amb més de 200 fotografies que completen el retrat d'aquest exquisit il·lustrador botànic.

3-RECORREGUT DE L'EXPOSICIÓ

L'exposició ha volgut reflectir en profunditat no solament el valor d'Eugeni Sierra com a il·lustrador científic sinó també la seva dimensió humana. La mostra s'emmarca en el gènere que en cinema s'anomena *biopic*, proposant-nos un recorregut biogràfic que posa en relació els fets més destacats de la seva vida amb l'evolució de la seva obra. D'aquesta forma el recorregut s'estructura en les tres etapes més rellevants de la seva trajectòria: 1. **Les oportunitats escapçades** (1919-1950) 2. **Vida acadèmica a l'altra banda de l'oceà** (1950-1972) 3. **El retorn: els anys de gran producció** (1972-1999).

Espai 1: LES OPORTUNITATS ESCAPÇADES 1919-1950.

Mestratge de l'eminent botànic Font i Quer

Amb disset anys Eugeni Sierra va trobar en el director de l' Institut Botànic un guia de luxe que l'orientava en els seus dibuixos i en l'estudi de les plantes.

Guerra i família

Va passar la major part de la guerra reclòs Zamora i no va retornar a Barcelona fins al 1942, any en què es va casar. Al cap de dos anys ja tenia dos fills.

Col·laboració amb el Jardí botànic

Va començar a col·laborar a l' Institut Botànic en les tasques de recuperació del Jardí Botànic.

Expedició Guinea Equatorial

L'any 1946 va tenir l'oportunitat de fer una expedició a Guinea Equatorial amb Emilio Guinea, expedicionari botànic i posteriorment conservador del Real Jardín Botánico de Madrid.

Partida cap a Xile

Les aventures, el mestratge de Font i Quer o l'entusiasme dipositat en l' Institut Botànic no van ser suficients per arribar a final de mes. El 1950, les dificultats econòmiques el van empenyer cap a l'altra banda de l'oceà. A Xile, ja hi havia el seu germà Rafel.

Espai 2: 1950-1972 VIDA ACADÈMICA A L'ALTRA BANDA DE L'OCEÀ

Primers anys a Xile

Les primeres feines que Eugeni Sierra va trobar van ser en una companyia que distribuïa ous i a l'empresa de làmpades del seu germà. No tenia estudis reglats ni nacionalitat xilena i les coses no van ser fàcils per a ell.

Relació fructífera amb eminents botànics xilens

El primer va ser Gualterio Looser, un dels especialistes en falgueres més reconeguts internacionalment. Poc després va conèixer a Carlos Muñoz Pizarro que el va animar a estudiar per accedir a una plaça com a professor de la Universitat de Xile. Un cop llicenciat (1961), Eugeni Sierra es dividia entre la tasca de docent a la Universitat i les hores de dibuix al Museu d'Història Natural de Xile.

Expedició a l'arxipièlag Juan Fernández

Eugeni Sierra va viatjar a l'arxipièlag Juan Fernández (a 670 km de la costa xilena) al costat de Carlos Muñoz Pizarro, que dirigia una missió científica amb l'objectiu d'ampliar el coneixement botànic del territori.

Estats Units

Al final dels seixanta i al principi dels setanta, l'obra d'Eugeni Sierra arriba als Estats Units d'Amèrica. Diverses exposicions i la incorporació en un equip de treball a cavall entre Xile i San Diego (Califòrnia) amplien el reconeixement de l'artista cap al nord del continent.

Últims anys a Xile i retorn a Barcelona

Eugeni Sierra va deixar la Universitat de Xile el 1970 per anar-se'n al costat del botànic alemany Jochen Kummerow a la Pontifícia Universitat Catòlica de Xile. Per motius familiars Eugeni Sierra retorna a Barcelona l'any 1973. La perspectiva de tornar a treballar a l'Institut Botànic va animar-lo al retorn, i el cop d'estat xilè va impedir-li cap altre plantejament.

Espai 3: 1972-1999 EL RETORN. ELS ANYS DE GRAN PRODUCCIÓ

Retorn a Barcelona i a l' Institut Botànic

Després de vint-i-tres anys, Eugeni Sierra va tornar a l' Institut Botànic. Va exercir el càrrec de responsable de la reorganització i el manteniment del Jardí Botànic. Així seria fins al 1985, any en què es va jubilar.

Projecte reorganització antic jardí botànic

L'aprenentatge directe amb Font i Quer i els viatges que va fer a diversos jardins europeus van animar Eugeni Sierra a presentar un projecte de reorganització de l'antic Jardí Botànic. Tot i treballar a l' Institut Botànic, Eugeni Sierra no va deixar de dibuixar. Ben al contrari, començava una època plena d'oportunitats i de gran producció que duraria fins al final de la seva vida.

Il·lustrador de l'obra *La vegetació dels països catalans*

Al principi dels setanta, un jove Ramon Folch —que després esdevindria doctor en biologia i socioecòleg— va encarregar a Eugeni Sierra les il·lustracions de *La vegetació dels Països Catalans*. Comptaria amb ell de nou per a la *Història natural dels Països Catalans* i *Biosfera*.

El reconeixement, doctor Honoris causa

Una vida dedicada a la botànica es mereixia un reconeixement acadèmic que va arribar el 1982. La Universitat Autònoma de Barcelona, per iniciativa de la doctora Creu Casas i amb el suport de diversos científics, va investir Eugeni Sierra doctor *Honoris causa*.

Flora iberica, la gran obra de Sierra

Al final dels anys setanta, un grup de joves botànics va creure en el somni de fer una flora ibèrica que actualitzés de manera extensiva la que hi havia del segle XIX. Eugeni Sierra en va ser l' il·lustrador i l'obra s'ha convertit en un referent de prestigi arreu del món.

Espai 4: BOTÀNICA ÍNTIMA

Audiovisual

Durada: 25 min.

Idioma: català i castellà

Subtítols: castellà i anglès

El fill d'Eugeni Sierra, Emili, i set científics que van col·laborar amb ell ens expliquen com era i com treballava.

Científics que han participat en l'audiovisual:

Ramon Folch, biòleg i socioecòleg

Julià Molero, catedràtic de botànica. Facultat de Farmàcia. Universitat de Barcelona

Alfonso Susanna, director de l' Institut Botànic de Barcelona

Gonzalo Nieto, director del Real Jardín Botánico de Madrid

Ángel Romo, vicedirector de l' Institut Botànic de Barcelona

Carles Benedí, professor de botànic. Facultat de Farmàcia. Universitat de Barcelona

Crèdits Audiovisual

Direcció: Carme Puche

Producció: Carme Moré

Muntatge i so: Miguel Figuerola

Càmera: Dani Feixas, Violeta García, Isaac Vila

Música: Gonçal Perales

Espai 5: SELECCIÓ DESTACADA D'OBRA INÈDITA DE L' INSTITUT BOTÀNIC DE BARCELONA

Selecció destacada

El fons de l' Institut Botànic de Barcelona disposa de 531 làmines d'Eugeni Sierra. D'aquestes, 127 van ser publicades al glossari de la *Flora de Catalunya*; 116, a *La vegetació dels Països Catalans*; vuit, a *Biosfera*, i una, a *Sinopsis de la flora chilena*. A banda de les que trobem al llarg del recorregut biogràfic, se'n mostren quinze més al final de l'exposició, una selecció a càrrec d'un dels comissaris de la mostra, el també il·lustrador científic Carles Puche, i del director de l' Institut Botànic de Barcelona, Alfonso Susanna

4. HORARIS I TARIFES DE L'EXPOSICIÓ

Horari

De dilluns a diumenge

Juny, juliol i agost: de 10 a 20 h

Setembre: de 10 a 19 h

Octubre, febrer i març: de 10 a 18 h

Novembre, desembre i gener: de 10 a 17 h

	<i>Exposició Eugeni Sierra+ jardí botànic</i>
Adults	3,50 €
Reduïda*	1,70 €
Reduïda grups (+ de 10 persones)	2,80 €

*Els preus d'entrada reduïda expressats són indicatius, ja que poden resultar de l'aplicació d'un descompte entre el 20 al 50%, segons el títol determinat que aporta el visitant.

Imatge i comunicació

Gemma Redolad i Marta Llimona

93 256 22 00

comunicaciomcnc@bcn.cat

gredolad@bcn.cat

5.TEXTOS SOBRE EUGENI SIERRA

Autors:

1.ALFONSO SUSANNA, director de l' Institut Botànic de Barcelona

**2.ANNA OMEDES, directora del Museu de Ciències Naturals de
Barcelona**

3.CARLES PUCHE i CARME PUCHE, comissaris de l'exposició

Aquesta exposició és un homenatge a un dels nostres col·laboradors i una reivindicació del seu llegat. Eugeni Sierra és, per a l'Institut Botànic, una llegenda, una institució i part del nostre patrimoni. L'Institut conserva una col·lecció important de la seva obra, des dels orígens, els anys trenta amb la *Flora* de Cadevall, fins als últims treballs, la dècada dels noranta il·lustrant tesis doctorals o cobertes de la nostra revista *Collectanea Botanica*. Però, malgrat que és molt important, la presència del llegat en el nostre fons no és l'únic que justifica aquesta exposició: també hi ha la transcendència d'una figura unida irremissiblement a la història de l'Institut. Sierra va ser, com tants altres joves talents, un descobriment del fundador de l'Institut Botànic, Pius Font i Quer, que va ser crucial en la seva formació i en la seva dedicació a la il·lustració botànica.

Sierra va ser un il·lustrador genial, un treballador incansable, un observador agudíssim i un bon botànic. La seva obra no es pot entendre sense aquestes premisses. Un dels valors més grans d'aquesta exposició que ens ha donat l'Estudipuche és precisament descobrir el que hi havia darrere d'aquesta obra descomunal, en quantitat i en qualitat. Només un altre il·lustrador com Carles Puche ens podia arribar a explicar la complexitat de la seva feina i la minuciositat del mètode de Sierra.

Quan vaig conèixer Eugeni Sierra, recordo que em va sorprendre la persona: vaig trobar en aquella primera figura del dibuix botànic una naturalitat de tracte, una senzillesa i una amabilitat que tots els que el vam conèixer com a professional hem ressaltat: n'hi ha prou de sentir l'opinió dels entrevistats en l'audiovisual que corona l'exposició. En una societat d'egos desfermats i fàcils pretensions d'importància, la naturalitat amb què Sierra es relacionava amb els seus col·legues era tota una novetat. I va mantenir aquesta manera de fer fins al final, que va ser molt trist; però no va perdre ni el bon humor ni la dignitat. És probable que la seva vida difícil en la nostra convulsa postguerra l'ensenyés a portar els vaivens de la fortuna amb una elegància suprema. D'aquella vida agitada en queda constància en el gran treball biogràfic que ens regala Carme Puche en les pàgines que vénen tot seguit. Aquesta biografia, que no es pot llegir sense tristesa, hauria estat la d'un dels molts perdedors d'aquells duríssims anys cinquanta si no hagués estat pel seu llegat artístic. Sens dubte, el seu art va ser el seu millor refugi i, al final de la seva vida, probablement l'únic.

Voldria acabar aquesta breu introducció donant les gràcies a totes les persones i institucions que ens han llegat els dibuixos que formen la nostra col·lecció; sobretot, als antics rectors de l'extinta Ketres. També vull agrair el suport generós del Real Jardín Botánico de Madrid, a la *Flora iberica* del qual Sierra va dedicar els seus millors anys; un suport demostrat no tan sols en préstec d'obres, sinó en dades, entrevistes i moltes petites històries que ens han ajudat a entendre millor el personatge i el seu mètode. Per acabar, vull remarcar el treball extraordinari de Carles i Carme Puche i tot l'Estudipuche, que han sabut bolcar en aquesta exposició tot el seu talent i, per damunt de tot, el seu amor per l'art de la il·lustració botànica i la seva reverència pel gran artista que va ser Eugeni Sierra.

Alfonso Susanna

Director de l'Institut Botànic de Barcelona

Em produeix una profunda satisfacció presentar una exposició sobre un il·lustrador com Eugeni Sierra. No solament perquè permet observar una excel·lent mostra d'il·lustracions científiques de plantes, on art i ciència es mesclen de manera indestriable, sinó per la importància que la il·lustració científica té per a un Museu de Ciències Naturals. La il·lustració i els il·lustradors són imprescindibles en la tasca ingent que el conjunt dels museus, les universitats i els jardins botànics del món impulsen, des de fa segles, per descriure i conèixer tots els éssers vius que comparteixen aquest planeta Terra amb nosaltres. Des del Renaixement llunyà, la il·lustració ha permès compensar les limitacions d'una descripció escrita per al reconeixement exacte de plantes i animals. La tradició d'il·lustrar plantes ha continuat fins als nostres dies i poques són avui les obres de síntesi taxonòmica o les monografies científiques que no procuren il·lustrar amb la màxima precisió possible les espècies estudiades i les variacions observades.

Aquesta exposició i el catàleg que l'acompanya no sols permetran copsar en profunditat la dimensió d'Eugeni Sierra com a il·lustrador científic, sinó també la seva dimensió humana. Eugeni Sierra va participar activament en dos moments en què dos països diferents intentaven iniciar obres generals de síntesi. A Xile, on va col·laborar amb Carlos Muñoz Pizarro, va deixar una vasta col·lecció de làmines en color, de la qual en conservava alguns centenars a casa seva que van ser adquirides anys més tard per l'Institut Botànic de Barcelona. Al començament dels vuitanta, quan feia pocs anys que havia tornat a Barcelona, es va poder incorporar al projecte d'il·luminar els primers volums de *Flora iberica*, un projecte impulsat pel Real Jardín Botánico de Madrid que ha mobilitzat molts esforços per il·lustrar les principals espècies de la flora peninsular. Mentre Sierra va poder ocupar-se de les demandes que generava el projecte, va il·lustrar els primers volums. Però també va contribuir al recanvi generacional formant nous il·lustradors, fins al punt que avui hi ha nombrosos botànics formats per ell per a la il·lustració científica. Sense exercir directament el magisteri en cap escola o universitat, Eugeni Sierra, amb el seu traç clar i precís, amb l'observació acurada i els detallats estudis morfològics que precedien cada làmina, va obrir un camí que ha fet florir la il·lustració científica en el camp de la botànica a l'Estat espanyol.

És un objectiu permanent de la ja llarga col·laboració entre l'Ajuntament de Barcelona i el Consell Superior d'Investigacions Científiques, a través de l'Institut Botànic de Barcelona, donar a conèixer els rics fons patrimonials que custodia. Aquesta exposició ofereix

l'oportunitat de mostrar també els fons d'Eugeni Sierra que es conserven al Real Jardín Botánico de Madrid, una oportunitat que agraïm sincerament.

No voldria acabar aquesta presentació sense posar en relleu la curiosa i exhaustiva tasca de recerca i estudi portada a terme per l'equip d'Estudipuche, que culmina amb tres importants productes per a la difusió i el coneixement de la vida i l'obra d'Eugeni Sierra: aquest llibre, una pel·lícula i una exposició.

Anna Omedes

Directora del Museu de Ciències Naturals de Barcelona

N'hi ha que diuen que l'oblit és inevitable. En el cas d'una persona que no ha arribat a l'àmbit públic, els records sobre la seva vida poden dibuixar-se durant dues o tres generacions, després acostumen a esborrar-se. Aquelles que han transcendit deixant algun llegat a l'abast d'una comunitat àmplia –pot ser en un àmbit geogràfic, disciplinari, generacional...– tenen més possibilitats d'allargar la memòria en el temps. Però n'hi ha prou d'haver transcendit? No sempre. També la transcendència s'ha de recuperar, reconstruir, exposar de nou. Si passa gaire temps, el que ens queda de les persones són les marques físiques: alguns certificats, algunes cartes, algunes obres. Però aquestes pistes no sempre expliquen el conjunt de coses que ens defineix, sinó que solament en presenten una part. En el cas d'Eugeni Sierra, teníem molt més que «papers», teníem testimonis que el van conèixer.

La reconstrucció del passat és una tasca metòdica que implica una lectura atenta dels documents que han quedat. Però hi ha un factor per atzar, com en tota investigació, que en condiona els resultats: el moment en què ha estat possible dur-la a terme. Aquest factor és irrepetible. La biografia i l'anàlisi de l'obra d'Eugeni Sierra que es presenten en aquest llibre són el resultat d'una investigació que ha disposat de la documentació que s'ha conservat fins avui i dels testimonis que han aportat informació els dos últims anys. Segurament, l'efecte hauria estat diferent deu anys abans; però també ho seria d'aquí a deu anys. En realitat, en el transcurs d'aquest treball va traspasar un dels testimonis amb qui havíem tingut el plaer de parlar, el doctor Santiago Castroviejo, impulsor de *Flora ibérica*, a qui devem una d'aquestes parts que ens han ajudat a fer el retrat, biogràfic i pictòric, d'Eugeni Sierra.

Ens ha semblat que valia la pena compartir aquestes reflexions amb vosaltres, els lectors que ara teniu aquest llibre a les mans, perquè són fruit dels mesos que hem estat immersos en l'univers d'Eugeni Sierra. Per als que signem aquest text, juntament amb Carme Moré i Jordi Rabascall, equip imprescindible del projecte, Eugeni Sierra és un personatge polièdric, com tothom, però amb cares visiblement destacades. N'hi ha que estan plenes d'il·lustracions d'alta qualitat, d'altres tenen una mirada científica exigent, n'hi ha de viatges exòtics o forçats, d'altres de farcides de relacions excepcionals..., i cada una d'aquestes cares està travessada per la força que semblava compactar-les, la passió per la botànica. I encara més: en una és el pare, en una altra l'avi, l'amic o el company que ens han descrit els qui el van conèixer. La

nostra feina ha consistit a verificar el constatable i mostrar el més honestament possible allò que no pot ser objectivat. En el camí per arribar a la fita, ens hem adonat que hi havia alguns mites mal dibuixats i d'altres de gairebé esborrats, que hem intentat repassar per poder-los veure amb més claredat. Però sobretot hem pogut comprovar l'afecte gairebé incondicional – amb tots els matisos de les diferents personalitats que, per als testimonis, tenia Sierra– de les persones que el van tractar, ja fos íntimament o professional. Estem segurs, si se'ns permet l'atreviment, que Eugeni Sierra hauria valorat, per sobre de tots els reconeixements, aquest que li han fet aquells que el van apreciar i estimar, amb el paper destacat que ha tingut la seva família –des de Barcelona i des de Xile–, i que ens han ofert el seu temps per recordar-lo. La llista és llarga i l'hem reflectida en els agraïments. A tots i a totes, els donem les gràcies sincerament.

Per a nosaltres ha estat un privilegi poder endinsar-nos en la vida i l'obra d'aquest il·lustrador i botànic, un personatge que ha aconseguit captar tota la nostra atenció i respecte. L'objectiu principal d'aquesta tasca era crear una exposició on es mostrés part del fons de l'Institut Botànic de Barcelona, però que també permetés descobrir el personatge. El llibre que ara encareu és amb motiu d'aquesta exposició, però en cap cas no hem volgut que sigui un catàleg on es traspassa el contingut de la mostra. No podíem. Se'ns ha contagiada alguna cosa d'Eugeni Sierra, del seu afany per omplir tot el paper amb petits detalls de la mateixa planta o d'una altra espècie per comparar-la. No podíem –ni volíem– deixar escapar l'oportunitat de plasmar en un llibre tots aquests fragments que en una exposició és impossible reflectir. És per això que creiem que exposició i llibre es complementen; en la primera, podem gaudir amb intensitat dels originals (del fons de l'Institut, però també d'altres fons), de les publicacions, de l'ambientació, de l'experiència més directa; en el segon, podem submergir-nos més lentament per aquests vèrtexs on les cares s'uneixen, on trobem les explicacions de la forma final que pren el personatge. És per això que, a banda del recull biogràfic i l'anàlisi de la seva obra, hem volgut incloure dues cronologies que fan justícia a l'extensa obra que Eugeni Sierra va elaborar. D'una banda, una cronologia que compara alguns dels fets destacats de la seva vida amb el llistat de publicacions que ens ha estat possible recopilar. D'altra banda, un recorregut visual per l'obra d'Eugeni Sierra, que ens permet veure l'evolució del seu traç. En aquests apartats, com en la resta del llibre, hem indicat el fons on es troben els originals, quan ha estat possible localitzar-los. Malauradament, encara queda molta obra d'Eugeni Sierra desapareguda, o millor dit, de la qual hem perdut el rastre i no ens ha estat possible saber on es guardaven els originals. Això ens demostra que encara queda feina per fer i, com en qualsevol reconstrucció del passat, caldrà que d'altres omplin els espais que nosaltres hem hagut de deixar buits, i rectifiquin els possibles errors que haguem pogut cometre. Per

aquests últims, us demanem disculpes per avançat; si hi són, us podem assegurar que no han estat per negligència.

Evidentment, la passió que ens ha despertat el projecte recau en la figura d'Eugeni Sierra, però res de tot això no hauria estat possible sense la iniciativa, el suport i el finançament institucional. L' Institut Botànic de Barcelona, amb Alfonso Susanna al capdavant, ens ha transmès la ferma intenció de recuperar una figura estretament lligada a aquesta entitat. El Museu de Ciències Naturals de Barcelona i tot el seu equip ens han donat les eines necessàries per materialitzar-ho. És motiu d'alegria comprovar que l'oblit ho té molt difícil per fer-se un lloc en el món de la ciència.

Esperem que gaudiu de la descoberta o, en tot cas, de la redescoberta, d'Eugeni Sierra.

Carles Puche i Carme Puche
Comissaris